

νιμον νὰ ὑποχωρήσῃ. Ἡ ὑποχώρησις αὕτη ἐγένετο ἐν τάξει· τοῦτο μαρτυρεῖται ὑπὸ τοῦ μικροῦ τῶν πεσόντων Ἑλλήνων ἀριθμοῦ, διότι καθ' ὅλον τὸν ἀγῶνα δὲν ἔπεσον, ὡς γνωστὸν, εἰμὴ 200 περίπου ἄνδρες, καὶ τούτων οἱ πλεῖστοι εἰς τὸ τελευταῖον τῆς μάχης μέρος, ὅχι ἐν ταύτῃ τῇ ὑποχωρήσει. Ἐξῆλθον δὲ μετ' ὀλίγον καὶ οἱ ἐν τῷ Ἡρακλείῳ τοξόται εἰς ἐπικουρίαν τοῦ κέντρου, καὶ, διὰ τῶν βελῶν αὐτῶν, ἐκώλυσον μὲν τὴν κύκλωσιν τῶν ὀπλιτῶν, διευκόλυνον δὲ τὴν ἀπισθοδρόμησιν, μέχρις οὗ ἔφθασαν ἅπαντες εἰς τὰ χαρακώματα τοῦ στρατοπέδου, τὰ ὁποῖα μάτην οἱ Πέρσαι ἐζήτησαν νὰ ἐκπορθήσωσιν. Ἡ δὲ σταδία μάχη ἐξηκολούθει ἐν τούτοις εἰς τὰς πτέρυγας, ὅπου ἡ δυσαναλογία τοῦ πλήθους δὲν ἦτο τοιαύτη, ὥστε νὰ μὴ ἀναπληρῶνεται διὰ τῆς ὑπεροχῆς τοῦ Ἑλληνικοῦ ὀπλισμοῦ. Ἡ ὑπεροχὴ τῆς γιγαντώδους ἐκείνης πανοπλίας ἦτο τῶνόντι πρόδηλος, διότι προεφύλαττεν ὁλόκληρον τὸν ὀπλίτην θαυμασιῶς· τὴν μὲν κεφαλὴν, διὰ τοῦ κράνους, τὰ δὲ στέρνα, διὰ τοῦ χαλκοῦ θώρακος, τοὺς δὲ πόδας, διὰ τῶν σιδηροπλέκτων κνημίδων· καὶ ἔπειτα ἐκάλυπτε πάλιν ἅπαν τὸ σῶμα διὰ τῆς μεγάλης ἀσπίδος, τὴν ὁποῖαν ὁ στιβαρὸς ἀριστερὸς βραχίον τοσοῦτον ἐπιδεξίως ἤξευρε νὰ μεταχειρίζεται· ἐνῷ ἐξεναντίας οἱ μὲν Μῆδοι εἶχον τὴν κεφαλὴν ἐκτεθειμένην· οἱ δὲ Ἀσσύριοι, τὰ στέρνα, οἱ δὲ Αἰθίοπες ἅπαν τὸ σῶμα, διότι αἱ λεονταὶ καὶ αἱ παρδαλαὶ τὰς ὁποίας ἔφερον, καὶ ὁ γύψος καὶ ἡ μίλτος δι' ὧν ἦσαν ἡλειμμένοι ἠδύναντο νὰ φοβίσωσι φοροδεῖς βαρβάρους, ὅχι τὰ ἀτρόμητα τάγματα τοῦ Μιλτιάδου. Ὅποια δὲ διαφορὰ καὶ μεταξύ τῶν ἐπιθετικῶν ὀπλῶν! Τὰ ἐγχειρίδια τῶν Μήδων δὲν ἦσαν βεβαίως ἐνάμιλλα τῶν Ἑλληνικῶν δοράτων καὶ ξιφῶν· τὰ τυλωτὰ ῥόπαλα, τὰ δόρατα καὶ αἱ μάχαιραι τῆς δεξιᾶς τῶν Περσῶν πτέρυγος ἦσαν ἐκ πρώτης ὀψεως ἐπικινδυνότερα. Ἀλλὰ καὶ ἐνταῦθα, ἅμα οἱ Ἕλληνες, μετὰ τὴν πρώτην ἐροδον, τινάζαντες τὰ δόρατα αὐτῶν, ἐφώρμησαν ξιφῆρεις ἐπὶ τὰ γυμνὰ τὰ πλεῖστον ἐχθρικὰ σώματα, αἱ πλατεῖαι καὶ ἀμφίστομοι ἐκεῖναι σπάθαι ἐθέρισαν δεινῶς τὰς Περσικὰς τάξεις· καὶ μετ' ὀλίγον οἱ ὀπλιταὶ διήλασαν πολλαχοῦ μέχρι τῶν ἀτάκτων τοξοτῶν, ἡ δὲ Περσικὴ φάλαγξ, ἀντὶ εὐρύθμου καὶ στερεοῦ σώματος, ἤρξατο ἤδη νὰ σχηματίζῃ σωρὸν ἀνθρώπων ἄρρυθμον καὶ σαλευόμενον· μέχρις οὗ, τραπέντων πρῶτον εἰς φυγὴν τῶν ἀτάκτων τοξοτῶν, ἠναγκάσθησαν νὰ μιμηθῶσιν αὐτοὺς καὶ οἱ πολλαχῶς ἡρωτηριασμένοι τακτικοὶ διὰ νὰ μὴ κυκλωθῶσιν. Ἐὰν οἱ Ἕλληνες ἠδύναντο τότε νὰ ἐξακολουθήσωσι τὴν καταδίωξιν, ἡ σφαγὴ τῶν Περσῶν ἦθελεν ἀποβῆναι μεγάλη. Ἀλλ' ὁ Μιλτιάδης ἐφοβήθη μήπως οἱ ἐν τῷ Ἡρακλείῳ δὲν κατορθώσωσι ν' ἀνθέξωσιν ἐπὶ πολὺ εἰς τοὺς Πέρσας καὶ τοὺς Σάκας· ὅθεν, ἀναχαίτισας τὴν καταδίωξιν, ἐνώνει τὰς δύο πτέρυγας καὶ τρέπεται κατὰ τοῦ ἐχθρικοῦ κέντρου. Τὸ κέντρον τοῦτο, καθ' ὅλας τὰς πιθανότητας δὲν ἀντέστη, ἅμα ἰδὼν ἐπερχομένην μὲν τοσαύτην δύναμιν, τοὺς δὲ ἄλλους συναγωνιστὰς ἐπιβαίνοντας ἤδη εἰς τὰ

πλοῖα· ἀλλ' ἐζήτησε νὰ προφθάσῃ ὅσον τάχιστα εἰς τὴν παραλίαν. Τότε ὁ Μιλτιάδης διέταξε γενικὴν καταδίωξιν, καθ' ἣν ἔπεσον οἱ πλεῖστοι βεβαίως τῶν 6400 βαρβάρων, ὅσους λέγει ὁ Πρόδοτος ἀποθάνοντας ἐν τῇ μάχῃ ταύτῃ. Τὸ δὲ μέγιστον μέρος τῶν ἐχθρῶν κατάρθωσε νὰ διασωθῇ, καὶ οἱ Ἕλληνες μὲ ἀγανάκτησιν εἶδον τὰς πολυαῖθμους τριήρεις ἀφαιρούσας τὴν λείαν ταύτην τοῦ ἐνδόξευ αὐτῶν ἀγῶνος. Παραφερόμενοι δὲ ὑπὸ τῆς ὀργῆς καὶ ὑπὸ τοῦ ἐνθουσιασμοῦ τῆς νίκης, ἐπεχείρησαν νὰ πυρπολήσωσιν ἀπὸ τῆς στερεᾶς καὶ νὰ καταλαβῶσι τὰς πλησιεστέρας τῶν νεῶν. Ἀλλὰ τὸ ἐπιχείρημα ἀπέβη ὀλέθριον, διότι οἱ ἐπιδύντες ἤδη εἰς τὰ πλοῖα Πέρσαι, μὴ πτοούμενοι τοὺς φοβεροὺς ἐκείνους ὀπλίτας, ἐπέρριψαν ἐπ' αὐτῶν, ἀπὸ τοῦ ἀσφαλοῦς, μυριάδας βελῶν καὶ ἀκοντίων· καὶ ἐνταῦθα ἀπέθανεν ὁ ἀείμνηστος Καλλίμαχος, ἐνταῦθα ἕτερος στρατηγός, Στησίλαος ὁ Θρασύλου, ἐνταῦθα πολλοὶ ἄλλοι καὶ ὀνομαστοὶ Ἀθηναῖοι. Ἑπτὰ δὲ τριήρεων ἡ κυρίεστις ἐνδεῶς ἀπεξημίωνεν αὐτοὺς διὰ τὰ εὐγενῆ ταῦτα θύματα, καὶ τὰς λοιπὰς ἀναλαβόντες οἱ Πέρσαι ἀπέπλευσαν.

Ἀλλὰ τώρα βλέπω, ὅτι, ἀπὸ τὴν παραζάλην εἰς τὴν ὁποῖαν μ' ἔφερε μόνῃ ἡ διήγησις τοῦ φοβεροῦ τούτου ἀγῶνος, ἐκινδύνευσαν νὰ λησμονήσω τὸν δυστυχῆ Ἰππίαν, τὸν πρωταεργὸν ἀπάτης τὰς τραγωδίας ταύτης. Τινὲς λέγουσιν, ὅτι ὁ Ἰππίας ἀπέθανεν ἐν τῇ μάχῃ· ἄλλοι δὲ ὅτι ἐσώθη, ἀποθάνων ἔπειτα ἐν Ἀθήνῃ. Καὶ ἂν ὅμως δὲν ἀπέβαλεν, ἐνταῦθα τὴν ζωὴν, ἀπέβαλε βεβαίως πᾶσαν ἐλπίδα τοῦ νὰ ἀνακτήσῃ, διὰ τῶν ξένων, τὸ ἐν Ἀθήναις ἀξίωμα, δι' οὗ τοσοῦτον ἐρημίσθη ὁ πατὴρ αὐτοῦ Πεισίστρατος.

Τοιαύτη ὑπῆρξεν ἡ πολυθρύλλητος ἐκείνη ἐν Μαραθῶνι μάχη. Οἱ Ἕλληνες ἐνίκησαν τὴν ἡμέραν ταύτην, διότι, ἀντὶ νὰ φωνασκῶσι περὶ πατραγαθίων, ἔλαβον ἐγκαίρως τὴν πρόνοιαν νὰ συγκροτήσωσι στρατὸν ἀποχρῶντα μὲν τὸν ἀριθμὸν, ἀτυγκρίτω δὲ ὑπέρτερον τοῦ ἐχθρικοῦ κατὰ τε τὴν ἀσκήσιν καὶ τὸν ὀπλισμὸν· ἐνίκησαν, διότι, εὐτυχήσαντες νὰ ἀποκτήσωσι στρατηγὸν μέγαν, εἶχον τὴν σύνεσιν εἰς αὐτὸν νὰ ἀναθέσωσι τὴν σωτηρίαν τῆς πατρίδος, ἂν καὶ πολλὰ ὡς πρὸς τὴν ἐκλογὴν ταύτην ὑπῆρχον, διὰ τὰς πολιτικάς διτιρέσεις, τὰ καλύματα ἐνίκησαν, διότι οἱ λοιποὶ συστράτηγοι, ἂν καὶ ὡς ἐκ τοῦ νόμου εἶχον ἴσον μὲ ἐκεῖνον δικαίωμα, εἰς αὐτὸν ἐπειθάρχησαν ἐν τῇ ὥρᾳ τοῦ κινδύνου· ἐνίκησαν, ἐνὶ λόγῳ, διότι ἀνέδειξαν τὰς τρεῖς ἀρετὰς δι' ὧν καὶ μόνων σώζονται καὶ μεγαλύνονται τὰ ἔθνη, τὴν πρόνοιαν, τὴν σύνεσιν, τὴν πειθαρχίαν.

Ἡ ΑΝΤΙΓΟΝΗ ΕΠΙ ΤΩΝ ΝΕΩΝ ΘΕΑΤΡΩΝ.

Ἡ δραματικὴ Μοῦσα, ἡ σεμνὴ τῆς Ἑλλάδος θυγάτηρ, ἐν Ἑλλάδι οὐ μόνον δὲν ἔχει τοῦ τὴν κεφαλὴν κλίνειν, ἀλλὰ καὶ ἀγνωστος καὶ περιφρονουμένη κα-

τήντησεν εἰς αὐτήν, καὶ δσάχις ἀπεπειράθη ν' ἀναδῇ ἐλλείψει τῶν ἀρχαίων της μεγαλοφρονῶν θρόνων ἡ σαθρά τινα καὶ πεπαλαιωμένα ἱκρία, μυκτηρισμὸν καὶ ἀδιαφορίαν ἀπήντησεν, ἤκουσεν εἰρωνίαν καὶ συριγμὸς, καὶ ὡς τις ἐπὶ ἡλίας καὶ ἀλίτις ἀπεδιώχθη. Ἐξ ἐναντίας δὲ ἡ σοφὴ Εὐρώπη τὴν ὑπεδέχθη πανηγυρικῶς, ὡς τὴν χαριεστᾶτην κόρην τοῦ Παρνασσοῦ, ὡς τὴν εὐγενεστᾶτην τροφὸν καὶ τὴν ὑψηλοτάτην διδάσκαλον τῶν ἀνθρώπων, τῇ ἀνήγειρε ναοὺς μεγαλοπρεπεῖς, καὶ οἰκειωθείσα αὐτήν, τῇ ἔδωκε λειτουργοὺς τοὺς Σαικεσπείρους καὶ Γαίτας, τοὺς Σχιλλέρους καὶ Κορνηλίους. Ἰσως ἤλπιζεν ἡ Εὐρώπη ὅτι εἰς τὸν ἔνδοξον τοῦτον στρατὸν τῶν μεγάλων δραματοουργῶν, ἡ Ἑλλάς, μετὰ τὴν ἀναγέννησίν της, θέλει ἀποδώσει τοὺς ἀθανάτους αὐτοῦ ἡγεμόνας, ὅτι διὰ τῆς ἀρχαίας αὐτῆς δόξης πρὸς τὴν νέαν δόξαν τῶν ἄλλων ἐθνῶν ἀνθαμιλλωμένη, θέλει φιλοτιμηθῇ ν' ἀναβιδάσῃ ἐκ νέου εἰς τὴν σκηνὴν τὰ ἀμίμητα ἀριστουργήματα τοῦ Αἰσχύλου, τοῦ Σοφοκλέους καὶ Εὐριπίδου. Κατὰ δυσυχίαν ὁμως ἡ Ἑλλάς, μόλις ἀναλαμβάνουσα ἐκ τῶν τραυμάτων αὐτῆς, δὲν ἦτον εἰς κατάσασιν νὰ δικαιώσῃ τὴν προσδοκίαν ταύτην, καὶ εἰς τὴν Εὐρώπην, εἰς τὴν Γερμανίαν πρῶτον, εἰς τὴν Γαλλίαν μετὰ ταῦτα, ἐναπέκειτο ἡ δόξα νὰ ἐμφυσήσῃ ζωὴν εἰς τὴν ἱερὰν τέφραν τοῦ Σοφοκλέους, καὶ νὰ εἰσαγάγῃ αὐτὸν, ὡς ἄλλοτε ἐνώπιον τοῦ δήμου τῶν Ἀθηναίων, οὕτως ἤδη ἐνώπιον τῆς δημηγύρεως τῆς Εὐρώπης ἀπάσης, ἀγωνιζόμενον περὶ τῆς νίκης, καὶ λαμβάνοντα τὸν στέφανον ὡς ὀφειλόμενον φόρον, ὃν οὐδεὶς τολμᾷ νὰ τῷ διαφιλονεικήσῃ. Ἐν Βερολίῳ ἡ Ἀντιγόνη, τὸ κάλλιστον ἴσως τῶν δραμάτων τοῦ Σοφοκλέους, μετεφράσθη Γερμανιστὶ κατὰ τὰ αὐτὰ μέτρα τῆς Ἑλληνικῆς στιχουργίας· ὁ περίφημος μουσικὸς Μενδελσών Βαρθόλδης ἐμελούργησε τοὺς χοροὺς, ἀφ' οὗ βαθέως ἐμελέτησε τὰς περὶ ἀρχαίας μουσικῆς σωζομένας εἰδήσεις, τὸ μέγα τοῦ Βερολίνου θέατρον διεσκευάσθη κατὰ τὸν ῥυθμὸν τῶν ἀρχαίων θεάτρων, καὶ ἐκπεπληγμένοι οἱ κάτοικοι τῆς πρωτεύουσας τῆς Προυσίας παρευρέθησαν εἰς θεατρικὴν τῶν ἀρχαίων Ἀθηναίων τελετὴν, καθ' ἣν ἴσως λητμονοῦντες χρόνους καὶ τόπους, πολλοὶ ἐζήτουν ν' ἀνακαλύψωσι τὸν Περικλῆν ἢ τὸν Σωκράτη ἐν τῷ μέσῳ τῶν θεατῶν. Ἡ παροῦσα εἰκὼν παριστᾷ τῆς τραγωδίας ταύτης, ὡς ἐδιδάχθη γαλλιστὶ εἰς τὸ ἐν Παρισίοις θέατρον, τὴν τελευταίαν σκηνήν.

Διὰ νὰ γίνῃ ὁμως καταληπτὴ εἰς πάντας τοὺς ἀναγνώστας, ἀνάγκη νὰ προσθέσωμέν τινὰς λέξεις περὶ τοῦ σχήματος τῶν ἀρχαίων θεάτρων, καὶ τοῦ τρόπου καθ' ὃν ἐγίνοντο αἱ ἐν αὐτοῖς παραστάσεις.

Τὸ Ἑλληνικὸν θέατρον εἰς τρία μέρη διηρεῖτο κυρίως: Πρῶτον, τὸ Κοῖλον, μέγα καὶ ἐπικλινές ἡμικυκλίον, ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ στηριζόμενον εἰς πλευρὰν λόφου, καὶ κατιὸν μέχρι δέκα ἢ δώδεκα ποδῶν ὑπὲρ τὸ ἔδαφος. Τὸ κοῖλον περιεῖχε τὰ ἐδῶλια ἢ βᾶθρα, ἐφ' ὧν ἐκάθηντο οἱ θεαταί, συμποσούμενοι πολλάκις εἰς πολλὰς μυριάδας· δεύτερον, τὴν σκηνήν, ἥτις, ἀποτελοῦσα γραμμὴν εὐθείαν, ὑποτείνουσαν εἰς τὸ κοῖλον, καὶ ἀντιστοιχοῦσαν εἰς τὸ κατώτατον αὐτοῦ

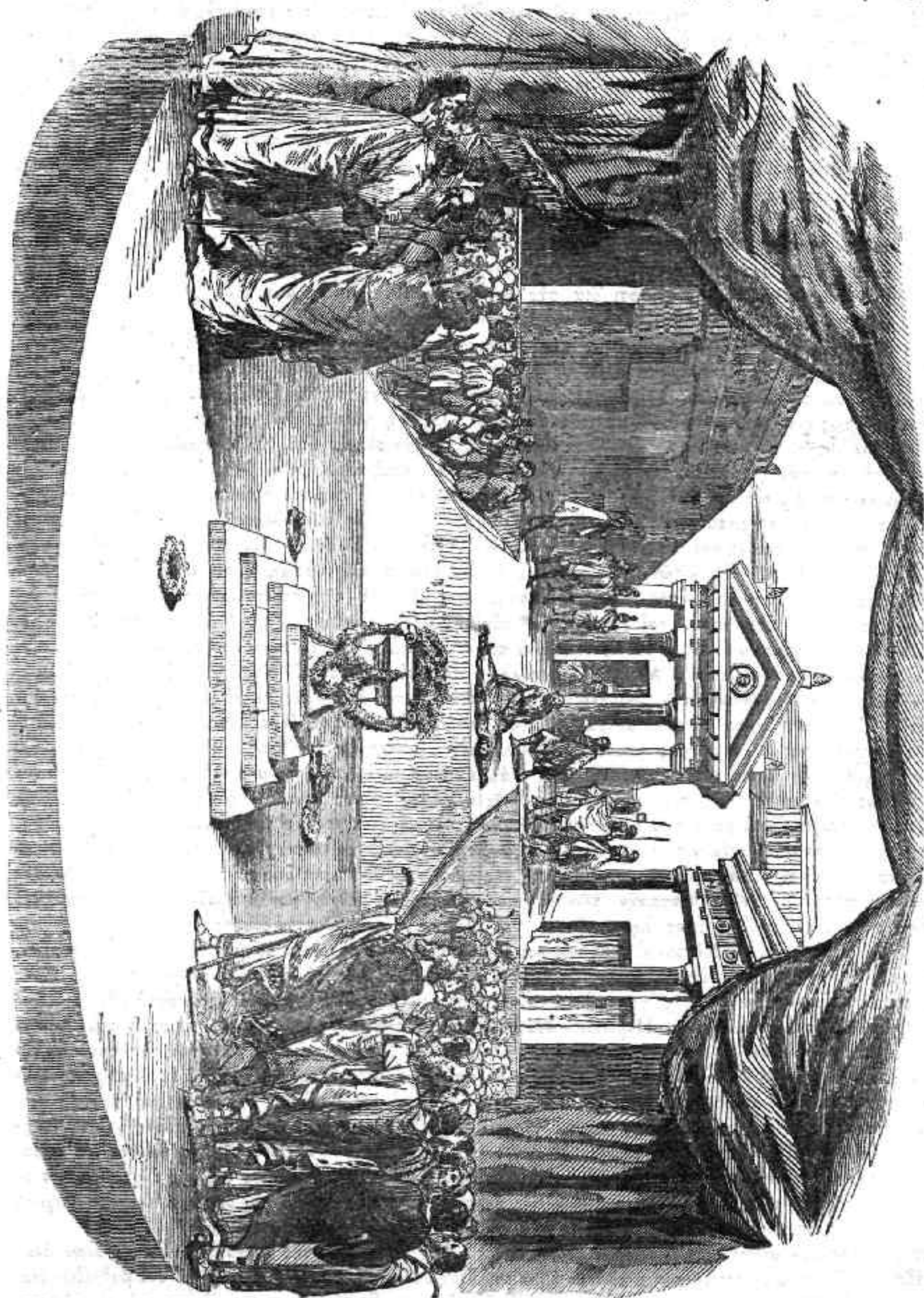
ὑψος, ἐπερατοῦτο πρὸς τὰ ὀπίσω εἰς τὸ κυρίως οἰκοδόμημα τοῦ θεάτρου, τὸ περιέχον τὰ δωμάτια τῶν ὑποκριτῶν, τῶν μηχανῶν καὶ τῆς ἄλλης ὑπηρεσίας. Ἡ σκηνὴ διεσκευάζετο κατὰ τὰς ἀπαιτήσεις τοῦ δράματος, καὶ ὅτε μὲν διετίθεντο ἐπ' αὐτῆς πολυάρθμα καὶ παχύφυλλα δένδρα, δάση ὁλόκληρα, ἄλλοτε δὲ ἐπήγγυντο ξύλινα ἐπιβεβαμμένα ὑψηλόρυφα ὄρη, καταλαμβάνοντα τὸ πλεῖστον τοῦ βάθους αὐτῆς, ἄλλοτε κατεσκευάζοντο κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον κατοικίαι ἀνθρώπων, ἀνάκτορα βασιλέων καὶ θεῶν ναοί, μεθ' ὅλης τῆς πολυτελείας κεκοσμημένοι ὅσῃν εἶχον τὰ λίθινα αὐτῶν πρωτότυπα. Ὅποια δὴποτε δὲ καὶ ἂν ἦτον ἡ ὀγκώδης καὶ παγία αὕτη σκηνογραφία, ἥς τὸ ἀνώτερον μέρος μόνον, καὶ ὁ ἀπώτερος ὀρίζων ἀνεπληροῦτο διὰ παραπετασμάτων, ἔπρεπε πάντοτε καὶ σταθερῶς νὰ ἔχῃ τρεῖς εἰσόδους πρὸς τὴν σκηνήν, μίαν εἰς τὸ μέσον, καὶ δύο ἐκατέρωθεν, ὡς τοῦτο φαίνεται καὶ ἐπὶ τῆς παρούσης εἰκόνης, ἐφ' ἧς ἡ σκηνὴ παριστᾷ τῶν Θεῶν τὸ ἀρχαῖον ἀνάκτορον.

Ὅταν ἡ αὐλαία, δηλ. τὸ παραπέτασμα τὸ κρύπτον τὴν σκηνήν ἀπὸ τὴν ὄψιν τῶν θεατῶν, κατεβιβάζετο (καὶ οὐχὶ ἤρετο, ὡς ἐπὶ τῶν νεωτέρων θεάτρων), τότε οἱ σκηνικοί, ἢ οἱ ὑποκριταί, παρακολουθούμενοι ἕκαστος ὑφ' ἐνὸς αὐλήτοῦ, ὅστις δι' ἀμυδροῦ μέλους ἐστήριζε τὴν ἀρμονίαν τῆς ἀπαγγελίας, εἰσῆρχοντο διὰ τῶν πυλῶν τούτων, ὁ μὲν Βασιλεὺς, ἡ δὲ πρῶτος τοῦ ἐνοικοῦ τῆς παριστωμένης τοπιογραφίας, διὰ τῆς μεσαίας πύλης, ἥτις Βασιλικὴ ἐκαλεῖτο, οἱ δὲ λοιποὶ διὰ τῶν δύο πλαγίων, αἵτινες ἐλέγοντο ξένιαι, καὶ διὰ μὲν τῆς δεξιᾶς τὰ ἐγγύωρα πρόσωπα, διὰ δὲ τῆς ἀριστερᾶς τὰ ἐξωθεν ἐρχόμενα, οἷον ἄγγελοι, ὁδοιπόροι καὶ ἄλλοι τοιοῦτοι. Ἐμφανιθέντες δ' εἰς τὴν σκηνήν, προέβαινον μέχρι τοῦ Λογείου, τοῦ ἐμπροσθίου ξυλοδμήτου μέρους αὐτῆς, καὶ ἐκεῖ κατὰ μέγιστον μέρος ἐτελεῖτο ἡ δραματικὴ πρᾶξις, ἥς πολλάκις μετεῖχον καὶ θεοὶ ἄνωθεν διὰ μηχανῶν καταβαίνοντες, καὶ καταχθόνιοι δαίμονες ἢ θανόντων σκιαί, προκύπτουσαι ὑπὸ τοὺς πόδας τῶν θεατῶν, ἀπὸ τὸν κάθετον τοῖχον τὸν διαίρουντα αὐτοὺς ἀπὸ τοῦ θεάτρου τὸ κατώτατον ἔδαφος.

Τρίτον δὲ τοῦ θεάτρου μέρος ἦτον ἡ Ὀρχήστρα, αὐτὸ τὸ ἔδαφος τὸ ἐκτεινόμενον μεταξὺ τῆς σκηνῆς καὶ τοῦ Κοίλου, καὶ πλάτος ἔχον κατὰ μὲν τὰ δύο πέρατα τὴν ἀπόστασιν τῶν δύο κεράτων τοῦ Κοίλου ἀπὸ τῆς Σκηνῆς, κατὰ δὲ τὸ μέσον αὐτὴν ταύτην τὴν ἀπόστασιν προσθήκη τοῦ ἐμβαδοῦ τοῦ μικροτέρου ἡμικυκλίου τοῦ Κοίλου. Τῆς ἐκτάσεως ταύτης, κειμένης ἐπομένως δέκα ὡς δώδεκα πόδας ὑπὸ τὴν σκηνήν καὶ ὑπὸ τὰ κατώτερα τῶν ἐδῶλιων, τὸ μέσον ἡμικυκλικὸν μέρος ἦτον ἡ κυρίως ὀρχήστρα, τὸ δὲ πρὸς τὴν σκηνὴν ὀρθογώνιον διάστημα ἐλέγετο ὁρόμος, καὶ αἱ δύο αὐτοῦ πτέρυγες, πάροδοι.

Εἰς τὸ κέντρον τῆς ὀρχήστρας καὶ τοῦ ὅλου οἰκοδομήματος, ἠγεῖρετο ἡ θυμέλη, ὁ ἐπὶ βαθμίδων ἐπικαθήμενος βωμὸς, ὅστις εἰκονίζεται καὶ εἰς τὸν παρόντα πίνακα. Ὡς δὲ ἦν ἡ θυμέλη τὸ κεντρικὸν σημεῖον, οὕτως ἦν αὕτη καὶ ἡ ἀρχικὴ καὶ παραγωγὸς ἰδέα, τὸ πρῶτον σπέρμα τοῦ Ἑλληνικοῦ θεάτρου. Κῶμος ἀν-

δρῶν ἁδόντων καὶ δοχουμένων περὶ τὸν βωμὸν τοῦ θεῖου καὶ Αἰσχύλου, καλλωπίσασα μὲν καὶ Βάχου εἰς τὰ Διονύσια, τοιαύτη ἦν τοῦ δράματος· ἐξοργώσασα τὰ ἀγορά' αὐτὴν ἄσματα εἰς διθυράμβου, ἢ ἀρχή, ἦν κατ' ὀλίγον ἐγονιμοποίησεν ἡ μεγαλοφυΐα ἀξίους τῶν θεῶν οὓς ἐπήνουν, παρενθεῖσα δὲ μεταξὺ αὐ-

τῶν διαλογῶν, ὅστις ἐπὶ τῶν ποιητῶν τούτων καὶ τῶν θεάτρῳ ἦν ὁ βωμὸς ἢ ἡ θυμέλη διὰ τοὺς διονυσιακοὺς διαδόχων τῶν ὑπῆρξεν ἡ οὐρανία γλῶσσα τῆς ἀνθρωπίνης καρδίας. Διὰ τοῦτο, τὸ πρῶτιστον μέρος ἐκάστου ὕμνου, περιλαμβανομένη ἐκατέρωθεν ὑπὸ τοῦ Κοίλου διὰ τοὺς εἰς τὴν τελετὴν παρευρισκομένους θεατὰς, καὶ

ὑπὸ τῆς σκηνῆς, διὰ τὸ ποικίλον καὶ κοσμοῦν τοὺς χοροὺς δραματικὸν ἐπεισέδιδον.

Αἱ δὲ δύο τοῦ δρόμου πάροδοι ἐπερατοῦντο εἰς δύο πύλας, ἀνοιγομένας ἐπὶ τοῦ περιβόλου τοῦ Θεάτρου. αὐτῶν συνήθως εἰσέρχεται ὁ χορὸς, διὰ τῆς δεξιᾶς μὲν ὅταν συνέκειτο ὑπ' ἐγγχωρίων, ὡς εἰς τὴν Ἀντιγόνην τοῦ Σοφοκλέους, διὰ τῆς ἀριστερᾶς δὲ ὅταν ὑπὸ ξένων, ὡς εἰς τὰς Φοινίσσας τοῦ Εὐριπίδου. Συγκείμενος δὲ αὐτὸς ἀπὸ δώδεκα τὸ ὀλιγώτερον, ἀπὸ ἑβδομήκοντα δὲ δύο τὸ περισσότερον πρόσωπα, προέβαιεν εὐρύθμως, καὶ χωρῶν πρὸς τὸ μέλος τῶν αὐλητῶν, μέχρι τῆς θυμέλης, ὅπου ἀνήχεται ὁ λεγόμενος Ἡγεμῶν, ἡ ὁδηγὸς αὐτοῦ, καὶ μετὰ ταῦτα ὁ χορὸς διηρεῖτο εἰς δύο ἡμιχορούς. οἵτινες ὑπὸ δύο ταττόμενοι Κορυφαίους, πρὸς τὸ νεῦμα τοῦ ἡγεμόνος ἦδον ἀλληλοδιαδόχως τὰς στροφὰς καὶ τὰς ἀντιστροφὰς, διαφόρους ὁρχηστικὰς κινήσεις ἐκτελοῦντες περὶ τὴν θυμέλην, καὶ μετὰ ταῦτα πάντες ὁμοῦ καὶ ἀκίνητοὶ, ἦδον τὴν ἐπωδόν. Ὁ χορὸς ὁμιλῶν τὴν γλῶσσαν τῆς ὑψηλότερας ποιήσεως, ἤρχετο συνήθως ἐπικρίνων τὰ ἐπὶ τῆς σκηνῆς ὑπὸ τῶν πρωτίστων προσώπων τοῦ δράματος λεγόμενα ἢ πραττόμενα, ἐξάγων τὰ ἠθικὰ αὐτῶν συμπεράσματα, παραινῶν καὶ ἀναπληρῶν τὸν ὑπὸ τῶν παθῶν ἐπισκοτιθῆντα νοῦν. Ἀλλ' ἐνίοτε τὰ πάθη καὶ ἡ σπουδαιότης τῶν συμβάντων παρέστυρον καὶ αὐτὸν, ὥστε ἀπὸ θεατοῦ ἐγίνετο κοινῶν τοῦ δράματος, καὶ ἀνεμίγνυτο εἰς τὴν πρᾶξιν καὶ τὸν διὰλογον ζωηρῶς, καὶ πολλάκις ἀνήρχετο ἀπὸ τῆς ὁρχήστρας εἰς τὴν σκηνήν, διὰ διπλῆς ἀναβάθρας ἥτις ὑπῆρχεν εἰς τοῦ λογείου τὸ μέσον, ὡς τὸν βλέπομεν ἀνερχόμενον εἰς τὴν ἐν τῷ πίνακι εἰκονιζομένην σκηνήν. Καὶ τῷ ὄντι ἡ σκηνὴ αὕτη ἦτον φύσει ὥστε ν' ἀποσπάσῃ τὸν ἦτονον εὐαίσθητον χορὸν τῆς παθητικῆς ἡρεμίας του.

Μετὰ τὴν ἀλληλοκτονίαν τῶν ἀδελφῶν Ἐτεοκλέους καὶ Πολυνείκους, Κρέων ὁ θεὸς τῶν καὶ βασιλεὺς τῶν Θηβῶν, διέταξεν εἰς μὲν τὸν Ἐτεοκλέα, ὡς πρόμαχον τῆς πατρίδος του, ν' ἀποδοθῶσι τιμαὶ ἐπιστήμου ταφῆς, ὁ δὲ Πολυνείκης, ὡς ἐπελθὼν κατ' αὐτῆς ἐνοπλος καὶ ξένους ἐπαναγῶν, νὰ μείνῃ ἄταφος καὶ τῶν ὀνέων βορρᾶ. Ἀλλ' ἡ ἀδελφὴ ἀμφοτέρων Ἀντιγόνη, εἰς τὴν φωνὴν τῆς καρδίας τῆς πειθομένη μᾶλλον ἢ εἰς τὴν ἐπιταγὴν τοῦ τυράννου, ἐτόλμησε νὰ ἐνταφιάσῃ τὸν Πολυνείκην· συλληφθεῖσα ὁμοῦ ὑπὸ τῶν δορυφόρων τοῦ Κρέοντος, κατεδικάσθη ὑπ' αὐτοῦ, ὡς περιφρονήσασα τὴν ἰσχύν του, νὰ ταφῇ ζῶσα εἰς ὑπόγειον φυλακὴν, ὅπερ μαθὼν Αἴμων ὁ μνηστήρ αὐτῆς καὶ υἱὸς τοῦ Κρέοντος, ἀφ' οὗ μάτην ἐπροσπάθησε νὰ ἐξιλεώσῃ τὸν πατέρα του, ὑπὸ ἀπελπισίας ἐθύθισε τὸ ξίφος εἰς τὴν καρδίαν του καὶ ἀπέθανε. Τέλος ἡ βασίλισσα Εὐρυδίκη, τὸ ὀλέθριον τέλος τοῦ υἱοῦ τῆς ἀκούσασα, δὲν ἠθέλησε νὰ ἐπιζήσῃ εἰς αὐτὸν, καὶ ἀπηγγανίσθη παρ' αὐτὰς τὰς πύλας τῶν ἀνακτόρων. Τοῦτο εἶναι τὸ μέρος τοῦ δράματος ὁ παριστᾶ ἡ εἰκὼν. Τοῦ Αἴμωνος τὸ σῶμα, ἀπὸ τοῦ μετασχηνίου κομισθὲν, κεῖται ἐπὶ τοῦ Λογείου, καὶ ἐπ' αὐτοῦ πρηνὴς κλαίει ὁ Κρέων, καὶ μεταμελίζεται βλέπων τῶν τυραννικῶν

πράξεων του τὴν ἐκβασιν. Ὁ δὲ χορὸς τῶν γερόντων Θηβαίων, μάρτυς τῶν τραγικῶν τούτων συμβάντων, ἀνέρχεται μετὰ σπουδῆς τὴν σκηνήν, μὴ θέλων νὰ μείνῃ αὐτῶν ἀμέτοχος, καὶ προθυμούμενος νὰ συνδράμῃ τὸν βασιλέα του διὰ λόγου καὶ διὰ πράξεως.

ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΑ.

ΑΝΑΣΚΑΦΑΙ ΡΩΜΗΣ. Ἐσχάτως εὐρέθη κατὰ τὴν Δωρίαν ἑπαυλὴν εἰς Ἀλβανὸν οὐ μακρὰν τῆς Ῥώμης, ὠραῖον γλυπτικὸν τεμάχιον, διεγείραν τὴν προσοχὴν τῶν Καλλιτεχνῶν. Κατὰ προτροπὴν δὲ τοῦ ἀρχαιολόγου Π. Ε. Βισκόντου, ὁ Πρίγκιψ Δωρίας ἐπεχείρησεν αὐτόθι μεγάλην ἀνασκαφὴν, ἥτις εἶχε περιεργότατα καὶ πολλοῦ λόγου ἄξια ἀποτελέσματα. Καὶ πρῶτον μὲν ἀνεκαλύφθη Θεάτρον καλῶς διατετηρημένον, τῆς ἐποχῆς τοῦ Δομιτιανοῦ, ἰσως ὁμοῦς, ὡς ἐκ τινῶν σημείων εἰκάζεται, καὶ αὐτοῦ τοῦ Ἀδριανοῦ καὶ ὁ Βισκόντης μάλιστα ἐπαγγέλλεται ν' ἀποδείξῃ ὅτι ἐνταῦθα ὑπῆρχε μεγάλη ἑπαυλις πλουσίου τινὸς συγγενοῦς τοῦ αὐτοκράτορος τούτου. Τὸ θέατρον τοῦτο, ἀνασκαφὴν ἐντελῶς, προσθέτει ἐν ἀξιόλογον οἰκοδόμημα εἰς τὰ σωζόμενα μνημεῖα τῆς ἀρχαίας ἀρχιτεκτονικῆς. Δεύτερον δὲ ἀνευρέθη τὸ ἀγάλμα Ἰνδικοῦ ἢ πωγωνοφόρου Βάκχου, ἀνώτερον φυτικού μεγέθους, καὶ ἀρίστης διατηρήσεως, ἂν καὶ τῷ ἐλλείπωσιν οἱ βραχίονες, οἵτινες ὁμοῦ φαίνεται ὅτι ἦσαν ἀνέκαθεν πρόσθετοι, καὶ δὲν εἶναι ἀπελπισία νὰ εὐρεθῶσιν ἀκόμη εἰς τὴν ἐξακολουθήσῃ τῶν ἀνασκαφῶν. Εἶναι δὲ ὁ ῥυθμὸς τοῦ ἔργου ἀρχαϊκῶς αὐστηρὸς, ἡ μᾶλλον ἐπιτηδεύμενος καὶ μιμούμενος τὸν ἀρχαϊκόν, καθ' ἣν εἶχεν ἐπικρατήσῃ συνήθειαν κυρίως ἐπὶ Ἀδριανοῦ. Ἐκ τῆς ἐντελοῦς δ' ἐπεξεργασίας αὐτοῦ διοράται ὅτι δὲν εἶναι τοῦτο προῖον γλυφίδος μιμητοῦ τινος ἢ ἀντιγραφῆς, ἀλλὰ πρωτότυπον πλάσμα εὐφυοῦς γλύπτου τῶν χρόνων ἐκείνων. Προσέτι εὐρέθησαν πολλὰ ἐντελῶς διατετηρημένα ἀγάλματα Κενταύρων, ὁμοῖα πρὸς τὰ διατηρούμενα ἐν τῷ Καπιτωλίῳ ὑπὸ τὸ ὄνομα Παπίου καὶ Ἀριστέου, ἀλλ' ἐργασίας ἐλευθερωτέρας καὶ θαρρῶλαιότερας, ὡς φαίνεται μάλιστα εἰς τὸ ἄνω, τὸ ἀνθρώπινον ἡμῖς τοῦ σώματος τοῦ νεανικωτέρου ἐξ αὐτῶν, ὅστις εἶναι καὶ ὁ ἀρίστα διατετηρημένος. Περίεργον δὲ εἶναι ὅτι κατ' ἐφαρμογὴν τοῦ τότε ἐπικρατοῦντος πολυχρώμου γλυπτικοῦ ῥυθμοῦ, τὸ μὲν μέρος τοῦτο τοῦ σώματος καὶ ἡ οὐρὰ τοῦ ἵππου εἰσὶ κατεσκευασμένα ἐξ ἐρυθροῦ μαρμάρου, τὸ δὲ σῶμα τοῦ ἵππου ἐκ μελανολίθου. Τέλος ἀνεκαλύφθησαν πάμπολλα ἄλλα τεμάχια γεγυμμένων μαρμάρων καὶ ἀναγλύφων ἐκ γῆς ὀπτής, ἀτελῆ μὲν, ἀλλ' ὡς ἐλπίζεται, δυνάμενα νὰ συμπληρωθῶσι διὰ τῆς ἐξακολουθήσεως τῶν ἀνασκαφῶν· διότι φαίνεται ὅτι τὸ μέρος τοῦτο εἶχε μείνει μέχρι τοῦδε ἀνέπαφον ἀπὸ τῶν ἀρχαιολόγων τὸν ζῆλον καὶ ἄγνωστον εἰς αὐτοὺς ὅτι δὲ καὶ ἐπὶ τῶν ἀρχαίων χρόνων οὐδὲν τῶν πλουσίων αὐτοῦ κοσμημάτων εἶχεν ἀφαιρεθῇ, καὶ ὅτι τέλος ἐπὶ τῆς εἰσα-